

Budahálajárás Magyarózdon

Magyarózd az Ózd patak völgyfőjében fekszik, Marosludastól mintegy 19 kilométerre. Az egykor Alsó-Fehér vármegyéhez (ma Maros megye) tartozó települést ma is döntően református magyarok lakják. Hagyományos életformáját, folklórját, hiedelem- és szokásvilágát neves szülöttje, a költő és író Horváth István monográfiája tette ismertté, mely 1971-ben jelent meg Magyarózdi tornyalja címmel. Ebben így írt a farsang időszakáról:

A farsang a házasságkötés és a „buduhálajárás” ideje. A második világháborúig a lakodalmak nagy részét farsang idején tartották, s aki férjhezadó lány farsang után is pártában maradt, vénlánynak számított.

A fonóházaknál, vagy fonóházon kívül „buduhála” csoportok szerveződtek. Különbféle maskaráknak öltöztek, úgy járták végig a fonóházakat. A férfiak női, a nők férfiruhában jelentek meg, és aszerint is igyekeztek viselkedni. De öltöztek papnak, orvosnak, rablónak, cigánynak és régebb szalmaembernek is. A szalmaembert szalmakötéssel csavarták be, a ruhája fölé vett inget, gatyát tömték meg szalmával. Halottat vittek, temetést játszottak tréfás, komikus siratókkal. De legjobb „buduhálák” az ijesztő, félelmes alakok voltak. Ezekről beszéltek másnap a faluban. S fő célja a buduhálázásnak nem egyszer éppen az ijesztési szándék volt.

Legénykoromban magam is nemegyszer buduháláztam. Már előző este megbeszéltük a fonóban, hogy ki minek öltözik, a lányok férfi-, a legények női ruhát kerítettek, és a fonóháztól a szomszédba vonultak felöltözni. Felöltözés után a fonóházánál a lányok nekünk segítettek, mi a lányoknak lányosan, illetve legényesen elrendezi egymáson a ruhát. Szemünket fejrevaló kendővel takartuk le, és egy nem buduhála legényt békérőnek neveztünk ki, majd elindultunk a fonóházakhoz. Volt, amikor mi, legények ijesztő ördögnek, gyilkos rablónak, cigánynak öltöztünk fel, s ilyenkor korommal kentük szénfeketére arcunkat.

Az asszony-fonókból menyecskék készültek buduhálának. Visongva, egymásnak segítve szorították férfiharisnyába asszonyi gömbölydedségüket, vagy papnak, orvosnak, halottnak álcázva magukat, sirató asszonyok gyászát öltve fel, indultak temető csoportként. A menyecskék békérője mindig jó markos férfi volt, aki védte is őket, mert nemegyszer előfordult, hogy megbúvó férfiak lesből rácsaptak az éjszakai utcán a harisnyás asszonyokra, birokra hívva ki őket, s jól megmarkolázták a gömbölyű „férfiakat”.

A fonóházhoz a békérő kopogtatott be.

-Adjon Isten jóestét! Béengednek valami idegen szállókat?

-Bé, bé!

-Itt vannak a buduhálák – bolydult fel a fonóház, és igyekeztek helyet teremteni a buduháláknak.

Ha nagyon riasztók voltak a buduhálák, a félénkebb asszonyok az ágyra másztak ijedtükben. Pedig a buduhálák a legtöbbször szelíden viselkedtek, csak a maskarájukkal igyekeztek ijedelmet kelteni. A fonóház asszonyai a „buduhálákét” kezdték énekelni, ropogós, szöktető dallamot, és a buduhálák nemcsak egymással táncoltak, hanem megtáncoltatták a fonóház fiatalasszonyait is. A fonóház asszonyai közben a letakart szemű, elöltözött buduhálák kilétét próbálták kitalálni, s az volt a legjobb buduhála, akire nem tudtak ráismerni.

-Béengednek valami idegen szállókat?...

És az ajtó végre kitárul, a külső hideg levegő párázva tódul be. Az ajtóban megjelenik egy pap és egy orvos s utánuk rövid két rúdon, fehér lepedővel leterített félelmes halottat hoznak. Körülötte gyászruhás asszonyok. A halottat a földre helyezik, az orvos megállapítja, hogy valóban halott, és hogy „jajajaj, miben hót meg!”, a pap elváltoztatott hangon prédikálni kezd olyan szavakkal, hogy a fonóbeliek rázkódnak a kacagástól. A siratóasszonyok sirató szövege még tovább fokozza a kacagást. Szemük kendővel letakarva, szavukat elváltoztatják. Bajos a kilétük kitalálása. Végül a fonóbeliek a „buduhálákét” kezdik énekelni, mire a halott is felugrik, s nemegyszer menekülés közben kapja el valamelyik fonóbeli menyecskét. A tánc után elvonulnak a buduhálák. Az álom elszállott a szemekből, van miről beszélni már. Szaporábban perdülnek a pereszlenek a fonóháznál.*

Férfiak csak legénykorban buduháláznak Magyarózdon. Házas embernek nem illik a buduhálázás. Magánházakhoz soha, csak fonóházakba jártak a buduhálázók.

**pereszlen= orsó pörgettyű, az orsó végére erősített karika, ami lendületét adja.*

Irodalom:

Horváth István: Magyarózdi toronyalja. Dacia Könyvkiadó. Kolozsvár 1971. 116-117.